

Ens podem confiar de la ciència?

Josep Lluís Doménech

Professor de Física i Química - IES Antoni Llidó - Xàbia

En un article d'aquest número, el cardiòleg Diego Fuentes informa que en els últims temps algunes investigacions han qüestionat els suposats beneficis de la reducció de la ingesta de sal en el cas d'hipertensió arterial. No només sembla que hi ha una escassa relació entre la reducció en el consum de la sal i la disminució de la tensió arterial, sinó que la reducció pot afectar negativament el funcionament del sistema cardiovascular. Açò contradiu la primera mesura terapèutica que manen els metges en el cas d'hipertensió, i que és ben coneguda per la població.

No és la primera vegada que passa açò. Els majors encara recordem que fa uns anys es considerava que s'havia d'evitar el consum de peix blau, quan ara els nutricionistes en recomanen el consum. També, més recent, el cas de la desaparició de l'alcohol de les farmacioles d'emergència, quan, al llarg de generacions, en forma quasi pura o com a component del suc de fruites verdes, havia estat un dels primers remeis per a les ferides.

Fets com aquests porten alguns a mirar amb escepticisme els avanços científics i a qüestionar les seues aportacions. Per què hem de confiar-nos de la suposada innocuïtat dels aliments transgènics que hi ha al mercat, quan sabem cert que algunes persones han manifestat al·lèrgies en consumir-los? Per què ens hem de confiar dels experts que afirmen que les prospeccions petrolíferes no afectaran les nostres costes, si sovint veiem xapapote en les platges? Per què hem de creure que els camps electromagnètics no tenen efectes sobre la salut dels humans, quan tenim notícies de persones que vivien en les proximitats de la xarxa elèctrica d'alta tensió i que han desenvolupat càncer?

Hem de desconfiar de la ciència? D'entrada, direm que el canvi en les concepcions científiques no és cap novetat. Si per a Newton no hi havia cap límit a la velocitat que podia assolir un objecte, Einstein va mostrar que hi ha una velocitat màxima, la de la llum en el buit; si a principis del segle XIX els àtoms eren considerats com una mena de boletes massisses, un segle després es feia palés que els àtoms tenien estructura interna i estaven formats per altres partícules; si a mitjans del segle XIX hi havia el convenciment que la llum era un fenomen ondulatori, l'explicació de l'efecte fotoelèctric exigia que la llum estiguera formada per corpuscles, els fotons. En podem posar més exemples, però el cas és que, com que no hi ha cap teoria que explique tots els fets propis del seu camp, l'avanç científic exigeix aproximar-nos als problemes amb idees noves, idees que ens fan veure coses que fins aleshores havien passat desapercebudes o que ens fan interpretar els fets de maneres diferents.

Els resultats d'aquesta manera de treballar són ben visibles: mai l'esperança de vida de les persones no ha sigut tan gran com en l'actualitat, ni tampoc la societat mai no ha gaudit d'una vida tan confortable com l'actual.

Els coneixements científics, amb les seues limitacions, són una eina excel·lent per a encarar-nos als problemes i no podem tirar-los per la finestra perquè de vegades constatem canvis en les idees acceptades.

